

Ympäristöproaktiivisuus ja pk-yritysten menestys – yhteinen tutkimusaloite HEROESin Circular Economy Podissa

20.3.2026

Kiertotalous ja yritysten ympäristövastuu ovat nousseet keskeisiksi teemoiksi eurooppalaisessa talous- ja innovaatiopolitiikassa. Samalla yrityksiltä odotetaan yhä aktiivisempaa roolia kestävyyssiirtymässä: pelkkä sääntelyn noudattaminen ei enää riitä, vaan yritysten tulisi kehittää oma-aloitteisesti ratkaisuja, jotka vähentävät ympäristökuormitusta ja tukevat resurssien kestävää käyttöä. Erityisesti pk-yrityksillä on tässä keskeinen rooli, sillä ne muodostavat merkittävän osan Euroopan yrityskannasta.

Samalla on kuitenkin edelleen rajallisesti tutkimustietoa siitä, miten pk-yritykset eri Euroopan maissa käytännössä toteuttavat ympäristövastuuta ja miten nämä toimet liittyvät yritysten innovaatioihin, kyvykkyyksiin ja liiketoiminnan menestykseen. Näihin kysymyksiin pyritään vastaamaan HEROES-allianssin Circular Economy Podissa käynnissä olevassa tutkimusyhteistyössä, jossa tarkastellaan pk-yritysten ympäristöproaktiivisuutta ja sen yhteyttä yritysten kilpailukykyyn.

HEROES-allianssin Circular Economy Pod kokoaa yhteen tutkijoita useista eurooppalaisista korkeakouluista tarkastelemaan, miten yritykset voivat siirtyä kohti kestävämpiä ja kiertotalouteen perustuvia toimintamalleja. Erityisen huomion kohteena pk-yritykset, joilla on keskeinen rooli Euroopan taloudessa, mutta usein rajalliset resurssit kestävyyssiirtymän toteuttamiseen.

Kiertotalouden liiketoimintamallit tutkimuksen keskiössä

Circular Economy Podin tutkimusyhteistyötä ohjaa yhteinen tutkimusagenda, jossa keskeisiä teemoja ovat kiertotalouden liiketoimintamallit, kestävyyssiirtymän organisatoriset edellytykset sekä teknologian ja innovaatioiden rooli kestävän liiketoiminnan kehittämisessä.

Tarkastelun kohteena on erityisesti se, miten kiertotalouden liiketoimintamalleja ja arvoketjuja voidaan kehittää ja skaalata käytännössä. Monet yritykset ovat jo parantaneet resurssitehokkuuttaan ja ottaneet käyttöön yksittäisiä ympäristötoimia, mutta siirtyminen kohti aidosti kiertotalouteen perustuvaa liiketoimintaa edellyttää usein laajempia muutoksia yritysten toimintalogiikassa. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi uusia yhteistyömalleja arvoketjuissa, tuotteiden elinkaaren pidentämistä tai materiaalivirtojen tehokkaampaa hyödyntämistä.

Samalla on tärkeää tunnistaa tekijöitä, jotka voivat edistää tai hidastaa kiertotalousratkaisujen käyttöönottoa yrityksissä. Aiempi tutkimus on osoittanut, että kestävyyssiirtymää voivat rajoittaa esimerkiksi osaamiseen, resursseihin ja sääntelyyn liittyvät haasteet (esim. Bocken ym. 2016). Siksi on tärkeää ymmärtää, millaisia organisatorisia kyvykkyyksiä yritykset tarvitsevat siirtyäkseen kohti kestävämpiä toimintamalleja.

Teknologian ja innovaatioiden merkitys korostuu myös kiertotalouden kehittämisessä. Digitaaliset ratkaisut, datan hyödyntäminen sekä uudet materiaalit voivat mahdollistaa resurssien tehokkaamman käytön, jätteiden vähentämisen ja uudenlaisten kiertotalousratkaisujen kehittämisen. Oleellista on ymmärtää paremmin, miten yritykset voivat hyödyntää näitä mahdollisuuksia liiketoimintansa kehittämisessä.

Ympäristöproaktiivisuus pk-yrityksissä

Yksi Circular Economy Podin tutkimusaloitteista keskittyy pk-yritysten ympäristöproaktiivisuuteen. Ympäristöproaktiivisuudella tarkoitetaan sitä, missä määrin yritykset ottavat oma-aloitteisesti käyttöön toimintatapoja, jotka vähentävät niiden ympäristövaikutuksia ja integroituvat osaksi yrityksen strategista toimintaa.

Pk-yrityksissä ympäristöproaktiivisuus voi ilmetä monin tavoin. Yritykset voivat esimerkiksi pyrkiä vähentämään energian ja veden kulutusta, kehittämään jätehuoltoa ja kierrätystä, huomioimaan ympäristönäkökulmat tuotanto- ja palveluprosesseissa sekä viestimään kestävistä toimintatavoistaan asiakkaille ja muille sidosryhmille.

Vaikka ympäristövastuu on noussut keskeiseksi teemaksi yritysten toiminnassa, vertailevaa tutkimustietoa siitä, kuinka proaktiivisesti pk-yritykset eri Euroopan maissa toteuttavat ympäristötoimia, on edelleen rajallisesti. Samalla on tärkeää ymmärtää, miten ympäristövastuullisuus liittyy yritysten innovaatioihin, kyvykkyyksiin ja liiketoiminnan menestykseen.

Aiemmat tutkimukset viittaavat siihen, että ympäristövastuulliset käytännöt ja erityisesti ekoinnovaatiot voivat

tukea yritysten kilpailukykyä ja suorituskykyä esimerkiksi resurssitehokkuuden ja innovaatioiden kautta (esim. Oduro ym. 2024). Vaikutusten tarkempi ymmärtäminen pk-yritysten näkökulmasta edellyttää kuitenkin laajempia vertailevia tutkimusaineistoja.

Kansainvälinen tutkimusaineisto pk-yrityksistä

Tämän tutkimustarpeen pohjalta Circular Economy Pod on käynnistänyt kansainvälisen kyselytutkimuksen, jossa tarkastellaan pk-yritysten ympäristöproaktiivisuutta ja sen yhteyttä yritysten kyvykkyyksiin sekä liiketoiminnan menestykseen.

Kyselyssä tarkastellaan useita yritysten toimintaan liittyviä ulottuvuuksia. Ensinnäkin tutkimuksessa mitataan yritysten ympäristöproaktiivisuutta erilaisten toimintatapojen kautta, kuten energiatehokkuuden parantamisen, jätteiden kierrätyksen ja ympäristönäkökulmien huomioimisen avulla.

Lisäksi kysely kartoittaa yritysten liiketoiminnallista suorituskykyä ja kasvua esimerkiksi kannattavuuden, liikevaihdon kehityksen, markkinaosuuden sekä uusien tuotteiden kehittämisen näkökulmasta. Näin voidaan tarkastella, miten ympäristötoimet liittyvät yritysten menestykseen.

Tutkimuksessa huomioidaan myös yritysten dynaamiset kyvykkyydet, kuten kyky hankkia ja hyödyntää tietoa, reagoida markkinoiden muutoksiin sekä kehittää uusia tuotteita ja palveluja. Dynaamisten kyvykkyyksien käsite viittaa yrityksen kykyyn uudistaa ja yhdistellä resurssejaan muuttuvassa toimintaympäristössä (Teece 2007).

Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan digitalisaation roolia yritysten kehittämisessä sekä strategisen johtamisen käytäntöjä, kuten strategista suunnittelua ja osallistavaa johtamista.

Yhteinen aineisto mahdollistaa vertailevan tutkimuksen

Tutkimusaineiston keruu on parhaillaan käynnissä useissa HEROES-verkoston maissa. Suomen aineisto on jo kerätty, ja Deggendorf Institute of Technology on kerännyt noin 150 vastausta pk-yrityksiltä Saksasta, Itävallasta ja Sveitsistä. Aineistonkeruu on meneillään myös Belgiassa, Ruotsissa, Alankomaissa, Portugalissa ja Tanskassa.

Tavoitteena on saattaa aineistonkeruu päätökseen huhtikuun 2026 loppuun mennessä, minkä jälkeen aineisto analysoidaan yhteistyössä kansainvälisen tutkijaryhmän kesken touko-kesäkuun aikana. Alustavia tuloksia käsitellään HEROES-verkoston tutkimustapaamisissa, ja aineiston pohjalta valmistellaan yhteisiä tieteellisiä julkaisuja syksyllä 2026.

Yhteisen tutkimusaineiston avulla voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

- Millä tasolla pk-yritysten ympäristöproaktiivisuus on eri Euroopan maissa?
- Miten ympäristöproaktiivisuus liittyy yritysten kasvuun, suorituskykyyn ja dynaamisiin kyvykkyyksiin?
- Millainen rooli digitalisaatiolla ja organisatorisilla kyvykkyyksillä on ympäristötoimien kehittämisessä?
- Mitkä johtamiskäytännöt tukevat kestävien toimintatapojen käyttöönottoa pk-yrityksissä?

Laajemmin tarkasteltuna tutkimus tarjoaa uutta tietoa siitä, miten pk-yritykset voivat yhdistää kestävyyden, innovatiivisuuden ja kilpailukyvyn. Tulokset voivat tarjota hyödyllisiä näkökulmia sekä yrityksille että päätöksentekijöille, jotka pyrkivät edistämään kestävää taloutta ja kiertotalouteen perustuvaa liiketoimintaa.

Samalla tutkimus osoittaa, miten kansainvälinen korkeakouluyhteistyö voi tuottaa uutta tietoa kestävyyssiirtymän tueksi. Yhdistämällä eri maiden tutkimusosaamista ja rakentamalla yhteisiä tutkimusaineistoja voidaan tarkastella yritysten toimintaa laajemmasta eurooppalaisesta näkökulmasta ja tukea siirtymää kohti kestävämpää taloutta.

Sanna Joensuu-Salo
Tutkijayliopettaja, dosentti
SEAMK

Kari Laasasenaho
Erityisasiantuntija
SEAMK

Anne-Maria Mäkelä
Senior Advisor, International RDI
SEAMK

Lähteet

Bocken, N. M. P., de Pauw, I., Bakker, C., & van der Grinten, B. (2016). Product design and business model strategies for a circular economy. *Journal of Industrial and Production Engineering, 33*(5), 308–320. https://doi.org/10.1080/21681015.2016.1172124

Oduro, S., Haylemariam, L. G., & Opoku, M. A. (2025). Effect of social and environmental sustainability on SME competitiveness: A meta-analytic review. *Small Business Economics*. https://doi.org/10.1007/s11301-025-00519-3

Teece, D. J. (2007). Explicating dynamic capabilities: The nature and microfoundations of (sustainable) enterprise performance. *Strategic Management Journal, 28*(13), 1319–1350. https://doi.org/10.1002/smj.640